

BESLISSING

van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten (hierna: “algemene raad”) inzake het bezwaar van

██████████
vertegenwoordigd door mr. ██████████
advocaat te ██████████
(hierna: “belanghebbende”)

gericht tegen het door de algemene raad in mandaat door de plaatsvervangend algemeen secretaris genomen besluit van 12 augustus 2021, inhoudende de afwijzing van het verzoek van belanghebbende om voor het examenonderdeel major bestuursrecht ingevolge artikel 3.19, negende lid, van de Verordening op de advocatuur (hierna: “Voda”)¹ af te wijken van artikel 3.19, zesde lid, van de Voda.

Procesverloop

1. Belanghebbende is op 23 februari 2018 beëdigd en met de beroepsopleiding advocaten (hierna: “BA”) gestart. De stagetermijn van belanghebbende is laatstelijk verlengd tot 23 mei 2022.
2. Voor het examenonderdeel major bestuursrecht heeft belanghebbende drie toetskansen benut, te weten op 15 juni 2018, 15 december 2018 en 16 juni 2021. Voor alle toetsen was het resultaat een onvoldoende.
3. Bij brief van 12 juli 2021, verzonden per e-mail van 13 juli 2021, verzoekt de patroon van belanghebbende, mr. ██████████, namens belanghebbende de algemene raad tot het geven van een extra toetskans voor het examenonderdeel major bestuursrecht.
4. Bij e-mail van 16 juli 2021 verzoekt de algemene raad om aanvullende informatie.
5. Bij e-mails van 26 juli 2021 stuurt mr. ██████████ de algemene raad de aanvullende informatie toe.
6. Bij besluit van 12 augustus 2021 (hierna: “bestreden besluit”) wordt het verzoek van belanghebbende tot extra toetskansen voor het examenonderdeel major bestuursrecht afgewezen.
7. Bij brief van 17 september 2021, verzonden per e-mail van dezelfde datum, stelt de advocaat van belanghebbende, mr. ██████████, namens belanghebbende voorlopig bezwaar in tegen het bestreden besluit. Bij e-mail van dezelfde datum bevestigt de algemene raad de ontvangst van het voorlopige bezwaarschrift, waarbij tevens wordt medegedeeld dat de gronden van bezwaar uiterlijk 18 oktober 2021 moeten worden ingediend.
8. Bij e-mail van 13 oktober 2021 van de algemene raad wordt extra uitstel van één week voor de aanlevering van de gronden van bezwaar verleend.

¹ Versie geldend van 15 juli 2020 tot en met 30 september 2020.

Beslissing 201541

9. Bij e-mail van 22 oktober 2021 stuurt de heer Verspaandonk aan de algemene raad, de volgende bijlagen:
 - a. de aanvullende gronden van bezwaar;
 - b. het afschrift van het retrospectief psychiatrisch onderzoek van de heer/mevrouw [REDACTED], psychiater, van 9 juli 2021;
 - c. de verklaring van mevrouw drs. [REDACTED], psycholoog/psychotherapeut van 10 oktober 2021.
10. Bij brief van 27 oktober 2021, verzonden per e-mail van dezelfde datum, van de algemene raad aan mr. [REDACTED] inhoudende een uitnodiging inzake het bezwaar van belanghebbende voor een hoorzitting via Microsoft Teams op 16 november 2021.
11. Belanghebbende en mr. [REDACTED], zijn op 16 november 2021 namens de algemene raad via Microsoft Teams gehoord door mr. B.J.M. de Leest, lid van de algemene raad, in aanwezigheid van mr. A. Atwaroe, stafjurist.
12. Bij brief van 15 december 2021, verzonden per e-mail van dezelfde datum, van mr. Verspaandonk aan de algemene raad, inhoudende een aanvulling op het bezwaar met als bijlage onder meer een aanvullende verklaring van 4 december 2021 van mevrouw drs. [REDACTED], psycholoog/psychotherapeut.

Toetsingskader

13. Gelet op het Overgangsrecht beroepsopleiding advocaten 2020 in artikel 9.2a, eerste lid, van de Voda, blijft op een stagiaire die uiterlijk in september 2020 de beroepsopleiding advocaten aanvangt en met ingang van 1 oktober 2020 zonder onderbreking op het tableau staat ingeschreven, en op zijn patroon het bepaalde bij of krachtens de artikelen 2.28, 3.8 en 3.9 en afdeling 3.2, zoals deze artikelen luiden op 30 september 2020, van toepassing totdat hij aan de daaruit voortvloeiende verplichtingen heeft voldaan.
14. Ingevolge artikel 3.19, zesde lid, van de Voda kan de stagiaire per onderdeel ten hoogste driemaal een toets afleggen.
15. Ingevolge artikel 3.19, negende lid, van de Voda (hierna: "hardheidsclausule") kan de algemene raad afwijken van het derde tot en met achtste lid in gevallen waarin toepassing daarvan zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.
16. Vanwege het feit dat in de Beleidsregel onderwijs en toetsen BA (hierna: "Beleidsregel") geen overgangsrecht voor onderhavige situatie is opgenomen en het verzoek tot toepassing van de hardheidsclausule als bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda pas na 1 januari 2021 is gedaan, is de versie die geldt vanaf 1 januari 2021 van toepassing.
17. Op grond van artikel 3 van de Beleidsregel, verzoekt de stagiaire tot toepassing van de hardheidsclausule als bedoeld in artikel 3.19, zesde lid (*lees: negende lid*), van de Voda, uiterlijk vier weken na de desbetreffende toetsgelegenheid.
18. Ingevolge artikel 15, tweede lid, van het Examenreglement beroepsopleiding advocaten oktober 2015 (hierna: "Examenreglement"), kan een stagiaire met een functiebeperking bij

Beslissing 201541

de examencommissie een verzoek indienen om gelegenheid te krijgen de toetsen op een zo veel mogelijk aan zijn individuele beperking aangepaste wijze af te leggen (verlenging of standaardduur van de toetsing en/of gebruik van hulpmiddelen en/of aanpassing van de toetsvorm). De examencommissie kan, met schriftelijke toestemming van de stagiaire, advies inwinnen bij derden alvorens op dit verzoek te beslissen.

Het bestreden besluit

19. Met het bestreden besluit is het verzoek van belanghebbende tot extra toetskans voor het examenonderdeel major bestuursrecht afgewezen. De algemene raad stelt vast dat belanghebbende drie toetskansen voor het examenonderdeel major bestuursrecht heeft benut en dat hij voor alle toetsen een onvoldoende resultaat heeft behaald. Belanghebbende heeft niet aangetoond dat sprake is geweest van overmacht tijdens de drie toetskansen.
20. Met betrekking tot de eerste twee toetskansen heeft de algemene raad opgemerkt dat de medische problematiek van belanghebbende reeds bij aanvang van de BA bekend was. Van overmacht kan derhalve geen sprake zijn, de situatie was voorzienbaar.
21. Waar belanghebbende zich op het standpunt heeft gesteld dat de getroffen voorzieningen bij deze twee toetskansen ontoereikend zijn geweest, heeft de algemene raad opgemerkt dat belanghebbende daarvoor ingevolge artikel 15, tweede lid, van het Examenreglement de examencommissie had moeten adresseren. Toepassing van de hardheidsclausule is alleen bedoeld voor onvoorziene omstandigheden. Van toepasselijkheid van artikel 3.19, zesde juncto negende lid, van de Voda kan dan ook geen sprake zijn in de situatie dat een stagiaire een functiebeperking heeft. In deze situatie is reeds voorzien in artikel 15, tweede lid, van het Examenreglement.
22. Voor zover sprake is geweest van overmacht bij de derde toetskans heeft belanghebbende niet alles gedaan om de gevolgen van zijn persoonlijke omstandigheden te matigen. De algemene raad is van oordeel dat de aangevoerde feiten en omstandigheden, op zichzelf en in hun onderlinge samenhang bezien, niet tot het oordeel leiden dat onverkorte toepassing van artikel 3.19, zesde juncto negende lid, van de Voda een onbillijkheid van overwegende aard oplevert. De algemene raad heeft daarom het verzoek van belanghebbende tot extra toetskans voor het examenonderdeel major bestuursrecht afgewezen.

Het bezwaarschrift

23. Belanghebbende voert in zijn bezwaarschrift – samengevat – de volgende gronden voor zijn bezwaar aan:
 - voorzieningen eerste twee toetskansen zijn ontoereikend;
 - voorzieningen derde toetskans niet kunnen benutten;
 - onzorgvuldige voorbereiding/verkeerde weging persoonlijke omstandigheden;
 - belangen belanghebbende versus het algemeen belang van de kwaliteit van de advocatuur en de goede rechtsbedeling;
 - heroverweging omstandigheden.
24. Bij brief van 15 december 2021 heeft belanghebbende een nadere aanvulling van zijn bezwaarschrift aan de algemene raad toegezonden. Belanghebbende verwijst in deze

Beslissing 201541

nadere aanvulling naar een beslissing op bezwaar van 30 juli 2020, waaruit een andere motivering zou blijken dan 'ten minste één reële toetskans hebben gehad'. Daarnaast voert belanghebbende aan dat hem niet duidelijk was dat hij na de eerste en tweede toetskans een 'behoud toetskans' had moeten aanvragen. Verder moet volgens belanghebbende de onder 19 genoemde bezwaargrond 'voorzieningen eerste twee toetskansen zijn ontoereikend' worden gezien in het licht van het bepaalde in artikel 2 WGBH/CZ. De getroffen voorzieningen tijdens de eerste en tweede toetskans, te weten extra tijd, waren volstrekt ontoereikend. Het CPO heeft onvoldoende oog gehad voor de uit artikel 2 WGBH/CZ genoemde verplichting. Volgens belanghebbende dient dit in de besluitvorming te worden meegewogen, omdat anders niet kan worden gesproken van een gemotiveerd besluit.

Behandeling van het bezwaarschrift**Algemeen**

25. De algemene raad heeft kennis genomen van de gronden van het bezwaarschrift en is van oordeel dat hieruit niet blijkt dat het bestreden besluit op onjuiste gronden is genomen. Het bezwaarschrift is dan ook ongegrond en het bestreden besluit wordt in stand gelaten. Voordat de algemene raad ingaat op de gronden van bezwaar, wordt het volgende opgemerkt over de toepassing van de hardheidsclausule. In verband met de kwaliteit van de advocatuur en daarmee de bevordering van de goede rechtsbedeling, voert de algemene raad een restrictief beleid ten aanzien van de toepassing van de hardheidsclausule.
26. Zoals vermeld in het toetsingskader hebben stagiaires voor elk examenonderdeel drie toetskansen. Met toepassing van de hardheidsclausule kan de algemene raad hiervan afwijken in gevallen waarin toepassing daarvan zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. Het uitgangspunt van dit restrictieve beleid is dat een stagiaire tenminste één reële toetskans moet hebben gehad.
27. Eerst als sprake is dat iemand geen enkele reële toetskans heeft gehad, kan met succes een beroep op de hardheidsclausule worden gedaan. Een extra toetskans is dus geen reguliere vierde toetskans. Uit de Beleidsregel onderwijs en toetsen BA volgt expliciet dat de stagiaire moet aantonen:
 - dat sprake is van overmacht bij iedere toets;
 - dat sprake is van causaal verband tussen het van buiten komend onheil en het niet behalen van de toetsen;
 - wat de stagiaire heeft gedaan om de effecten van het van buiten komend onheil te verkleinen; en
 - waarom alle andere mogelijkheden in het specifieke geval geen oplossing konden bieden.
28. Het ligt dus op de weg van belanghebbende om aan te tonen dat bij alle drie de toetsen sprake was van een overmachtssituatie, dat er sprake was van causaal verband, dat hij er alles aan heeft gedaan om de effecten van zijn beperkingen te verkleinen en waarom andere mogelijkheden in het specifieke geval geen oplossing konden bieden. De algemene raad blijft van oordeel dat belanghebbende hier niet in is geslaagd. In de reactie op de bezwaargronden, licht de algemene raad dit oordeel verder toe.

Beslissing 201541Reactie op de bezwaargrondenTen aanzien van de bezwaargronden over de eerste drie toetskansen

29. De algemene raad is van oordeel dat belanghebbende met hetgeen hij in zijn (aanvullend) bezwaarschrift heeft aangevoerd niet heeft aangetoond dat sprake is van geweest van een overmachtssituatie, tijdens iedere toetskans, waardoor de toets niet kon worden behaald. Uit hetgeen belanghebbende aanvoert blijkt dat hij niet alles heeft gedaan om de gevolgen van zijn persoonlijke omstandigheden te matigen door gebruik te maken van (wettelijke) mogelijkheden, zoals behoud toetskansen, zelf bepalen derde toets moment, alternatieve wijze van toetsing.
30. Met betrekking tot de eerste twee toetskansen merkt de algemene raad vooreerst op dat de medische problematiek van mr. [REDACTED] bekend is sinds 2017 en dus reeds bij aanvang van de BA. Van overmacht kan derhalve geen sprake zijn, de situatie was voorzienbaar.
31. Ten aanzien van de stelling dat de getroffen voorzieningen bij deze twee toetskansen ontoereikend zijn geweest voor belanghebbende, merkt de algemene raad op dat belanghebbende daarvoor de examencommissie als het bevoegde orgaan had kunnen adresseren. Ingevolge artikel 15, tweede lid, van het Examenreglement is het de examencommissie die verzoeken behandelt om toetsen op een zo veel mogelijk aan de individuele beperking aangepaste wijze af te leggen. Tegen een besluit op een dergelijk verzoek staat bezwaar (en vervolgens beroep) open. Een verzoek om toepassing van de hardheidsclausule als bedoeld in artikel 3.19, negende juncto het zesde lid, van de Voda en een verzoek om de toets op een aangepaste wijze af te leggen, betreffen afzonderlijke procedures, bij verschillende organen, met elk een eigen beoordelingskader en een zelfstandig rechtsgevolg. Zoals hierboven reeds weergegeven volgt de algemene raad een zeer restrictieve beleidslijn met betrekking tot de hardheidsclausule inzake de drie toetskansen. Toepassing van de hardheidsclausule is alleen bedoeld voor onvoorziene gevallen, derhalve strekt artikel 3.19, negende juncto het zesde lid, van de Voda niet tot toepassing in de situatie dat een stagiaire een functiebeperking heeft. In deze situatie is namelijk reeds voorzien in artikel 15, tweede lid, van het Examenreglement. Hetgeen belanghebbende in zijn aanvullend bezwaarschrift heeft aangevoerd ten aanzien van de toepassing van artikel 2 WGBH/CZ en artikel 24 van het VN-verdrag, had hij dan ook in het kader van het besluit van de examencommissie kunnen aanvoeren en kan in dit verband dan ook geen doel treffen.
32. Aanvullend merkt de algemene raad nog het volgende op in reactie op hetgeen belanghebbende over de eerste twee toetskansen aanvoert. Bij e-mail van 18 april 2018 heeft belanghebbende een schriftelijk verzoek ingediend, inhoudende de vraag of hij alle toetsen in het kader van de BA mondeling zou mogen afleggen. Vervolgens heeft belanghebbende op 5 juni 2018 telefonisch toegelicht dat hij niet alleen verzoekt om de toetsen mondeling te mogen afleggen, maar dat verlening van de standaardduur van zijn toetsen ook voldoende tegemoet komt aan zijn beperking. Mede om die reden heeft de examencommissie bij besluit van 6 juni 2018 het verzoek van belanghebbende om de toetsen mondeling te mogen afleggen, afgewezen en het verzoek om verlenging van de standaardduur van de af te leggen toetsen (15% extra toetstijd) toegewezen. Als belanghebbende destijds van mening was dat hiermee geen toereikende voorziening werd

Beslissing 201541

geboden, had hij – zoals uit het bovenstaande volgt –hiertegen bezwaar moeten maken. In de bezwarenclausule onder dat besluit is hij hierop geattendeerd.

33. Zonder tegen voornoemd besluit in bezwaar te gaan, heeft belanghebbende tijdens zijn eerste toetskans voor het examenonderdeel major bestuursrecht op 15 juni 2018, gebruik gemaakt van de 15% extra toetstijd. Het resultaat was onvoldoende. Ook tijdens de tweede toetskans op 15 december 2021 is sprake geweest van 15% extra toetstijd. Ook dit resultaat was onvoldoende. Alles resumerend, heeft belanghebbende met de eerste twee toetsgelegenheden, twee reële toetskansen gehad.
34. De algemene raad blijft ook ten aanzien van de derde toetskans van oordeel dat belanghebbende niet alles heeft gedaan om de gevolgen van zijn persoonlijke omstandigheden te matigen. Belanghebbende was niet verplicht de toets op 16 juni 2021 te benutten en kon deze, gelet op zijn stagetermijn, nog verplaatsen naar een later toetsmoment. Bovendien had belanghebbende hierover contact kunnen opnemen met de UO. Uit het bezwaarschrift en de overgelegde stukken blijkt niet dat het voorgaande niet van belanghebbende gevergd kon worden. Dit geldt ook voor de aanvullende verklaring van zijn psycholoog, die belanghebbende bij het aanvullende bezwaarschrift heeft meegezonden.
35. Ten aanzien van hetgeen belanghebbende aanvoert over de tweede poging van de derde toetskans, merkt de algemene raad nog het volgende op. De algemene raad begrijpt dat belanghebbende bij de tweede poging van de derde toetskans op 16 juni 2021, nadat de eerste poging van de derde toetskans ongeldig was verklaard vanwege technische redenen, geen gebruik heeft kunnen maken van de ondersteuning van een typiste. Anders dan belanghebbende meent, is bij de derde toetskans eveneens rekening gehouden met de lichamelijke beperking van belanghebbende aangezien de toets toen mondeling is afgelegd. Dit strookt verder met de bij beslissingen van 6 juni 2018 respectievelijk 13 maart 2019 ingediende verzoeken bij de examencommissie om de toetsen mondeling af te leggen. De algemene raad kan dan ook niet inzien waarom een schriftelijke toets met ondersteuning van een typiste, anders is dan een mondeling afgelegde toets, waar hij tot tweemaal zelf om heeft verzocht bij de examencommissie. Tegen de afwijzingen van zijn verzoek om de toetsen mondeling af te leggen is belanghebbende niet in bezwaar gegaan tegen de beslissingen van 6 juni 2018 en 13 maart 2019, waarin het verzoek van belanghebbende om de toetsen mondeling af te leggen is afgewezen met als motivering dat het daarbij moet gaan om uitzonderlijke situaties waarin alternatieve passende toets faciliteiten ontbreken (ultimum remedium). Ook met de derde toetsgelegenheid, heeft belanghebbende een reële toetskans gehad.

Onzorgvuldige voorbereiding/ verkeerde weging persoonlijke omstandigheden/ heroverweging omstandigheden

36. In zijn bezwaarschrift stelt belanghebbende dat het bestreden besluit onzorgvuldig is voorbereid. In de optiek van belanghebbende had zijn beroep op persoonlijke omstandigheden, bijzondere familieomstandigheden en medische omstandigheden waaronder psychische klachten moeten worden voorbehouden aan de medisch/behandeld sector.

Beslissing 201541

37. Van een onzorgvuldige voorbereiding of onjuiste weging van persoonlijke omstandigheden, is geen sprake geweest. Voor zover belanghebbende stelt dat zijn psychische klachten of familieomstandigheden, een rol hebben gespeeld bij alle drie de toetsmomenten, wijst de algemene raad op de voornoemde mogelijkheden die belanghebbende had kunnen benutten om deze gevolgen te matigen. De algemene raad wijst er verder op dat belanghebbende er wel in is geslaagd om binnen de periode waarin de drie toetsgelegenheden hebben plaatsgevonden, de toetsen van de examenonderdelen minor Burgerlijk recht, Regulier Vreemdelingenrecht en Asiel- en vluchtelingenrecht te behalen, waarbij in beginsel dezelfde (persoonlijke) omstandigheden een rol speelden. De door belanghebbende aangevoerde feiten en omstandigheden leiden dan ook, op zichzelf en in hun onderlinge samenhang bezien, niet tot het oordeel dat onverkorte toepassing van artikel 3.19, zesde lid, van de Voda een onbillijkheid van overwegende aard betekent.
38. De verwijzing van belanghebbende in zijn aanvullende bezwaarschrift, naar de beslissing op bezwaar van 30 juli 2020, maakt dat niet anders. Hierbij stelt belanghebbende dat hij begrijpt dat terughoudend wordt omgegaan met het toepassen van de hardheidsclausule. Het uitgangspunt dat een stagiaire ten minste één reële toetskans moet hebben geacht, acht belanghebbende echter te rigide. In dit kader verwijst belanghebbende naar de voornoemde beslissing, in welke kwestie eveneens sprake was van een beroep op een hardheidsclausule betreffende een extra toetskans en waarin evenmin 'behoud toetskans' was gevraagd en de betreffende advocaat-stagiaire desondanks – met aanvullende verklaring – via bezwaar erin slaagde een extra toetskans voor het betreffende examenonderdeel te krijgen. Onder de conclusie van dat besluit is opgenomen:
- 'Uit het (...) rapport blijkt evenwel niet dat kan worden gesteld dat belanghebbende drie reële toetskansen heeft gehad.'*
39. Belanghebbende stelt zich daarom op het standpunt dat sprake is van een andere motivering, dan dat appellant 'tenminste één reële toetskans moet hebben gehad'.
40. De algemene raad kan dit standpunt niet volgen. De zin waar appellant naar verwijst luidt in zijn volledigheid:
- 'Uit het naar aanleiding van de hoorzitting door (...) rapport blijkt evenwel dat niet kan worden gesteld dat belanghebbende drie reële toetskansen heeft gehad.'*
41. Aldus wordt verwezen naar een beslissing op bezwaar, waaruit volgt dat de desbetreffende stagiaire geen enkele reële toetskans heeft gehad, met andere woorden: geen drie reële toetskansen. Dat hier sprake is van een andere motivering dan 'tenminste één reële toetskans hebben gehad' kan de algemene raad dan ook niet inzien. Wat de algemene raad in voornoemde beslissing op bezwaar heeft willen aangegeven is dat tijdens iedere toetskans sprake is geweest van een overmachtssituatie, waardoor de desbetreffende stagiaire geen – niet één – reële toetskans heeft gehad. Daar komt overigens bij dat de zaken inhoudelijk behoorlijk van elkaar verschillen.

Beslissing 201541**Belangen belanghebbende versus het algemeen belang van de kwaliteit van de advocatuur en de goede rechtsbedeling**

42. In zijn bezwaarschrift wenst belanghebbende op te merken dat de gedachte van artikel 3.19, zesde lid, van de Voda, niet strookt met zijn situatie, omdat die bepaling 'de eeuwige stagiaire' beoogt te voorkomen en dat de bepaling is gericht op de kwaliteit van de advocatuur en daarmee op bevordering van de goede rechtsbedeling. Dit gegeven verhoudt zich niet met het feit dat cliënt, gelet op de verlengde stageperiode, in beginsel tot juni 2022 als advocaat-stagiaire (en ondernemer) werkzaam kan zijn zonder de mogelijkheid te hebben de BA met succes af te ronden. Ook dit gegeven dient volgens belanghebbende te worden meegewogen in het kader van het beroep op de hardheidsclausule.
43. De algemene raad volgt dit standpunt niet. De onvoorwaardelijke inschrijving als advocaat vindt pas plaats wanneer de gehele beroepsopleiding en de stage met goed gevolg zijn doorlopen. Deze eisen beogen volgens de wetgever te waarborgen dat de advocaat over voldoende juridische en andere kwaliteiten beschikt om het beroep naar behoren te kunnen uitoefenen (Kamerstuk II 32382, 2009-2010 nr. 3, p.17). Aan het algemeen belang van de kwaliteit van de advocatuur en een goede rechtsbedeling dient een groot gewicht te worden toegekend.
44. De wetgever heeft in de Advocatenwet invulling gegeven aan de belangenafweging. De kwaliteit van de advocatuur wordt gewaarborgd door de twee vereisten dat stagiaires het examen van de beroepsopleiding moeten behalen én de stage met gunstig gevolg moeten voltooien. In de Voda is hier verder invulling aan gegeven door rekening te houden met de individuele omstandigheden van de stagiaires door drie kansen per examenonderdeel te bieden (artikel 3.19, zesde lid, van de Voda). De gestelde vereisten zijn geschikt, noodzakelijk en evenwichtig en bovendien voor alle stagiaires die deelnemen aan de beroepsopleiding hetzelfde.
45. Om toepassing te geven aan de hardheidsclausule moet er sprake zijn van een overmachtssituatie. Zoals hierboven en in het bestreden besluit gemotiveerd toegelicht, heeft belanghebbende in zijn (aanvullend) bezwaarschrift niet aangetoond dat bij hem van een dergelijke situatie sprake was. Wat betreft het gevolg van deze beslissing voor belanghebbende, geldt dat dit risico voor iedereen bestaat die begint aan de beroepsopleiding en deze (net) niet haalt. Belanghebbende onderscheidt zich daarin niet van anderen. Dit is inherent aan een systeem waarin maximaal drie toetskansen per examenonderdeel bestaan. Dat hij gelet op de verlengde stageperiode, in beginsel tot juni 2022, als stagiaire-ondernemer werkzaam kan zijn en de BA kan afronden, speelt hierbij geen rol. Dat de algemene raad, door vast te houden aan zijn restrictieve beleid ter zake van de hardheidsclausule, in strijd met het evenredigheidsbeginsel zou hebben gehandeld, wordt dan ook niet gevolgd.

Conclusie

Met inachtneming van de overgelegde stukken, de mondelinge toelichting daarop, de vigerende regelgeving en de toepasselijke jurisprudentie, stelt de algemene raad vast dat de persoonlijke omstandigheden, mede inhoudende de bijzondere familieomstandigheden en medische omstandigheden van belanghebbende niet kunnen leiden tot een geslaagd beroep op de hardheidsclausule van artikel 3.19, zesde juncto negende lid, van de Voda. De algemene raad

Beslissing 201541

concludeert dat het bezwaar ongegrond is, als gevolg waarvan geen grond bestaat voor vergoeding van de door belanghebbende gemaakte kosten.

Beslissing

Het bezwaar is ongegrond en het bestreden besluit wordt in stand gelaten.

De algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten,
namens deze,

mw. mr. R.G. van den Berg
algemeen secretaris

Aldus gedaan te Den Haag op 25 april 2022

Tegen deze beslissing kunnen belanghebbenden binnen zes weken na bekendmaking van deze beslissing beroep instellen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht.